

ESG-implicaties van de COVID-19 pandemie

maart 2020

Contact

- bmogam.com
- Volg ons op LinkedIn

Belangrijkste risico's

De waarde van beleggingen en de inkomsten daaruit kunnen zowel stijgen als dalen als het gevolg van markt- of valutabewegingen en beleggers kunnen het oorspronkelijk belegde bedrag mogelijk niet terugkrijgen.

De wereldwijde coronaviruspandemie is een ongeken- de wereldwijde crisis. De menselijke, economische en financiële gevolgen zijn al enorm geweest en het is nog niet duidelijk hoe snel het virus onder controle zal worden gebracht en de normale economische activiteit kan worden hervat.

Het Responsible Investment team van BMO GAM gaat na wat de impact van het coronavirus op de ESG-agenda is. Wij werken samen met andere beleggers om bedrijven een gezamenlijke boodschap te geven over onze verwachtingen over hoe ze moeten reageren – we hebben de Investor Statement on Coronavirus Response¹ mede ondertekend en willen andere beleggers aanmoedigen om hetzelfde te doen.

Met de zich snel ontwikkelende situatie zitten we nog in het beginstadium van het inzicht in de impact die COVID-19 zal hebben. Enkele belangrijke implicaties beginnen echter nu al duidelijk te worden.

Aandacht van bedrijven voor duurzaamheidsvraagstukken

Onze betrokkenheid is erop gericht om het belang van duurzaamheidskwesties bij bedrijven te vergroten en waar mogelijk de aandacht van de Raad van Bestuur daarop te vestigen. Nu bedrijven zich terecht richten op de directe crisis, zal het waarschijnlijk moeilijk zijn om Raden van Bestuur tijd te laten besteden aan duurzaamheidsonderwerpen.

Wij begrijpen dat de prioriteiten zijn veranderd, maar zullen er ook voor zorgen dat duurzaamheidskwesties niet worden vergeten en dat bedrijven vooruitgang blijven boeken waar dat mogelijk is. Zelfs in een tijd van een crisis op de korte termijn, moeten we onze ogen gericht houden op de investeringshorizon op lange termijn.

Met de zich snel ontwikkelende situatie zitten we nog in het beginstadium van het inzicht in de impact die COVID-19 zal hebben. Enkele belangrijke implicaties worden nu echter al duidelijk.

¹ <http://domini.com/covid19-statement>

Hoewel persoonlijke ontmoetingen met bedrijven op dit moment niet mogelijk zijn, blijven we ons inzetten, onder andere door middel van videoconferencing en telefoongesprekken. Dit in overeenstemming met de prioriteiten die we aan het begin van het jaar hebben gesteld. Wij hebben er echter alle begrip voor dat sommige ondernemingen op dit moment misschien niet de capaciteit hebben om ESG-kwesties met de aandeelhouders te bespreken. Op het moment van schrijven hebben we van een bedrijf bericht gehad dat het alle niet-essentiële aandeelhoudersdialogen uitstelt en we verwachten dat anderen zullen volgen.

Gevolgen voor het personeel en andere betrokkenen

Een dringende prioriteit voor bedrijven is het aanpakken van de bezorgdheid van werknemers over ziekteverzuim, quarantaine en zorgverantwoordelijkheden, in het besef dat de verstoring nog maanden kan duren. Het wetenschappelijk bewijs is duidelijk dat zelfquarantainemaatregelen essentieel zijn om de verspreiding van het virus onder controle te houden, en bedrijven dragen een verantwoordelijkheid om dit mogelijk te maken waar dat kan.

De best practices zullen per sector verschillen, maar omvatten:

- Het ter beschikking stellen van beschermende uitrusting en hoogfrequente reiniging voor werknemers die in hun werk worden blootgesteld aan contact met mensen.
- Invoeren of uitbreiden van ziekteverlofvoorzieningen, met name in rechtsgebieden waar dit niet de norm is of waar het overheidsbeleid dit niet voorschrijft.
- Flexibel ploegenwerk voor mensen die niet thuis/op afstand kunnen werken; flexibiliteit en aanpassing van de verwachtingen voor thuiswerkers die te maken hebben met de sluiting van de kinderopvang
- Noodfondsen of salarisgarantie voor enige tijd voor personeel dat tijdelijk niet nodig is wegens bedrijfssluiting of lockdown
- Ondersteuning van de geestelijke gezondheid

We zien nu al dat er grote verschillen ontstaan tussen bedrijven die goed voor hun personeel zorgen en bedrijven die dat niet doen, waarbij de sociale media zeer actief zijn in het aanroepen van de laatste; bedrijven die nu hun verantwoordelijkheden veronachtzamen, kunnen later te maken krijgen met vijandigheid van consumenten.

In aansluiting op onze bredere betrokkenheid bij de normen en diversiteit op de werkplek zien we nu al dat bedrijven die een cultuur van flexibel werken hebben, minder productiviteitsverlies zullen lijden dan bedrijven die dat

niet hebben. Wij hopen dat veel van de lessen die nu worden geleerd uit het gedwongen thuiswerken een blijvend karakter zullen hebben en in de toekomst meer flexibele werkpraktijken en gedeelde kinderopvang mogelijk zullen maken.

Naast hun werknemers hebben bedrijven ook verantwoordelijkheden ten opzichte van een groter aantal belanghebbenden, waaronder hun leveranciers en klanten, waarvan velen ook met enorme spanningen te maken hebben.

Het respecteren van deze verantwoordelijkheden en het doen van wat ze kunnen om de problemen te verlichten, zal belangrijk zijn voor het onderhouden en opbouwen van deze relaties op de langere termijn. Bedrijven kunnen onder meer maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat leveranciers op tijd, of zelfs van tevoren, worden betaald; ze kunnen hun producten gemakkelijker toegankelijk maken voor kwetsbare klanten (zowel op het gebied van betaalbaarheid als van fysieke toegang, zoals thuisbezorgen); en filantropische activiteiten ontwikkelen om de meest getroffen gemeenschappen te ondersteunen.

Jaarlijkse Algemene Vergaderingen van Aandeelhouders (AVA's)

Nu massabijeenkomsten in veel delen van de wereld worden ontmoedigd of verboden, zullen 'live' bedrijfsbijeenkomsten grotendeels niet meer mogelijk zijn. Wij hebben met ondernemingen gesproken over hun noodplannen, waaronder over opties zoals het uitstellen van de vergadering, het verplaatsen naar een hybride (deels fysieke, deels virtuele) AVA, of waar dat is toegestaan, een virtuele online AVA.

In Finland zijn al meerdere AVA's geannuleerd en in Duitsland uitgesteld. De komende dagen en weken verwachten wij meer aankondigingen. Dit betekent ook dat dividenduitkeringen en kapitaalverhogende instanties, die goedkeuring van de AVA nodig hebben, zullen worden uitgesteld.

In sommige rechtsgebieden zijn er juridische uitdagingen voor deze veranderingen, zoals in Frankrijk, waar bedrijven verplicht zijn om de mogelijkheid van persoonlijke aanwezigheid aan te bieden; sommige regeringen hebben al afstand gedaan van deze verplichting. Sommige individuele bedrijfsvoorschriften kunnen ook bepaalde opties bemoeilijken. Er begint zich een

We zien nu al dat er grote verschillen ontstaan tussen bedrijven die goed voor hun personeel zorgen en bedrijven die dat niet doen.

aantal richtlijnen af te tekenen, zoals een gezamenlijke Britse publicatie op basis van het advies van advocatenkantoor Slaughter & May waarin de juridische positie van bedrijven wordt uiteengezet.²

Onder normale omstandigheden hebben we bedrijven ontmoedigd om uitsluitend online te vergaderen, omdat dit de mogelijkheden voor interactie tussen aandeelhouders en raden van bestuur ondermijnt. Nu virtuele vergaderingen noodzakelijk zijn, moedigen wij ondernemingen aan om er waar mogelijk voor te zorgen dat er nog steeds mogelijkheden zijn om aandeelhouders de kans te geven vragen te stellen aan de Raad van Bestuur. Als deze crisis eenmaal voorbij is, zullen wij bedrijven aanmoedigen om terug te keren naar een normale, persoonlijke benadering van de Raad van Bestuur, waarbij de virtuele optie als onderdeel van een 'hybride AVA' wordt gehandhaafd. Op deze manier biedt technologie maximale toegang, terwijl de mogelijkheid blijft bestaan om besturen ter verantwoording te roepen door de mogelijkheid fysiek aanwezig te zijn bij de vergadering.

Loon voor executives

Veel bedrijven zullen, gezien de markt- en economische omstandigheden, de prestatiedoelstellingen voor de korte en de lange termijn niet halen. Dit zal aanzienlijke gevolgen hebben voor de beloning van leidinggevendenden.

Wij erkennen dat pre-AGM engagement over dit onderwerp voor veel ondernemingen misschien geen prioriteit is, maar ons team blijft beschikbaar voor begeleiding of vragen. Wij moedigen ondernemingen waarin wordt belegd aan om het volgende te overwegen:

- De aandeelhouders zullen over het algemeen niet positief staan tegenover bestuurders die royale bonussen

ontvangen na een jaar waarin de aandeelhouders verliezen hebben moeten lijden, ook al hebben bedrijven geen controle over de gevolgen van het virus. We erkennen dat remuneratiecommissies aanpassingen kunnen aanbrengen in de regelingen om beloningen mogelijk te maken voor leidinggevendenden die blijf geven van uitzonderlijke vaardigheid in het navigeren van hun onderneming door de moeilijke periode die voor hen ligt. Wij zullen nauwlettend toezien op de individuele bedrijfsomstandigheden en ook nagaan of ondernemingen consistent zijn in hun behandeling van personeel en leidinggevendenden. Als bedrijven het bijvoorbeeld moeilijk maken voor hun werknemers om zichzelf in quarantaine te plaatsen, zouden we zeer ongunstig staan tegenover pogingen om leidinggevendenden te compenseren voor hun verloren gegane bonussen.

- Voor bedrijven die een uitzonderlijke toename van de vraag naar hun diensten zien als gevolg van het virus en de daarmee samenhangende overheidsmaatregelen, verwachten we over het algemeen dat remuneratiecommissies dit als een meevaller behandelen en bereid zijn de beloning zo nodig naar beneden bij

“ ”

Als bedrijven het hun werknemers moeilijk maken om zichzelf in quarantaine te houden, zouden we pogingen om leidinggevendenden te compenseren voor hun verloren bonussen afwijzen.

² <https://www.icsa.org.uk/assets/files/pdfs/guidance/agms-and-impact-of-covid-19-web.pdf>

te stellen.

Sommige leidinggevenden in zwaar getroffen sectoren zoals de luchtvaart, hebben vrijwillig loonsverlagingen doorgevoerd. Daaronder zijn er een paar die hun basissalaris tot nul hebben teruggebracht. Hoewel wij als beleggers een dergelijke stap niet nodig zouden vinden, is het waarschijnlijk dat als CEO's in staat zijn om deze gebaren in extreme omstandigheden te maken, dit op de langere termijn tot een grotere loyaliteit van het personeel zal leiden.

Kapitaalallocatie

Een van de centrale pijlers van corporate governance is de kapitaalallocatie en waar bedrijven besluiten hun financiering op te richten. De afgelopen jaren hebben we gezien dat bedrijven steeds meer geld gebruiken om aandelen in te kopen in plaats van te investeren in hun bedrijf of hun balansen te versterken. In de S&P 500 wordt nu 50% van alle vrije kasstroom gebruikt om aandelen in te kopen.

In een tijd waarin de balansen onder immense druk staan en bedrijven geconfronteerd worden met aanzienlijke onverwachte kosten, waaronder de wijze waarop zij middelen inzetten om het welzijn van hun personeel te waarborgen, moet het management de geschiktheid van hun aandeleninkoopprogramma's zowel op dit moment als op de langere termijn herzien.

Hoewel de verwachting is dat bepaalde sectoren overheidssteun zullen ontvangen, zal het meest waarschijnlijke scenario voor noodlijdende bedrijven zijn om noodkapitaal te bemachtigen door middel van sterk afgeprijsde uitgiftes of plaatsingen. In deze omstandigheden willen wij dat ondernemingen de 'verwatering' van bestaande aandeelhouders tot een minimum beperken door hun voorkeursrechten te honoreren en hen het recht te geven om eerder extra aandelen te kopen dan andere partijen.

Klimaatverandering

De ineensstorting van de wereldwijde economische activiteit zal leiden tot een kortstondige daling van de wereldwijde groei van de uitstoot van broeikasgassen. Volgens één schatting bedraagt de vermindering van de kooldioxide-uitstoot als gevolg van de sluiting van China in februari 200 miljoen ton³, ongeveer de helft van de jaarlijkse uitstoot van het Verenigd Koninkrijk. Maar dit is natuurlijk een tijdelijk effect. Het belangrijkste punt met betrekking tot de klimaatverandering is het effect van COVID-19 op de praktische voorbereidingen en het politieke momentum in de

aanloop naar de kritieke COP26 klimaatvergadering. Het soort massale klimaatdemonstraties dat vorig jaar zo effectief was, zal niet mogelijk zijn en de aandacht van de regeringen zal onvermijdelijk minder zijn.

Op macro-economisch niveau heeft het Internationaal Energieagentschap er ook voor gewaarschuwd dat de vertraging waarschijnlijk veel door de overheid gefinancierde groene projecten zal tegenhouden. Dit omdat de regeringen dringend middelen moeten uittrekken om bedrijven en particulieren overeind te houden. De ineensstorting van de vraag naar energie zal ook een negatief effect hebben op de investeringen van de particuliere sector; in Europa bijvoorbeeld is de prijs van de EU-regeling voor de handel in emissierechten sterk gedaald, waardoor de stimulans voor investeringen in duurzame energie afneemt. Verder in de toekomst is er wellicht een potentieel voor 'groene fiscale stimulansen' – overheidsuitgaven voor nieuwe groene infrastructuur – maar het is nog te vroeg om te zeggen hoe waarschijnlijk dit is.

Nu COP26 al een uitdaging vormt vanwege de politieke houding van enkele grote regeringen zoals de VS, maakt deze verdere tegenwind het nog belangrijker voor investeerders om actie te ondernemen. Zoals het oproepen van bedrijven om hun bedrijfsstrategieën af te stemmen op de doelstellingen van Parijs en het aanmoedigen van regeringen om ambitieuze nationale emissiedoelstellingen vast te stellen.

Volksgezondheid

De ongekennde druk op de gezondheidszorgsystemen versterkt de reden voor ons werk op het gebied van antimicrobiële resistentie (AMR) en de toegang tot medicijnstrategieën, met inbegrip van een verantwoorde prijsstelling voor geneesmiddelen.

Antibiotica zijn niet effectief tegen virussen zoals COVID-19. Ze kunnen echter wel worden gebruikt bij de behandeling van sommige complicaties van de ziekte, zoals longontsteking. Als antibiotica hun effectiviteit blijven verliezen, kunnen kwetsbare patiënten een verhoogd risico lopen op slechtere klinische resultaten en sterfte door deze en mogelijk toekomstige pandemieën.

Wat de toegang tot geneesmiddelen en een verantwoorde prijsstelling voor geneesmiddelen betreft, benadrukt de huidige crisis de noodzaak om ervoor te zorgen dat vaccins ter voorkoming van besmettelijke ziekten en doeltreffende behandelingen voor iedereen betaalbaar zijn, ongeacht geografische locatie. De volksgezondheidsstelsels staan onder grote druk en bedrijven moeten constructief samenwerken met de overheid om ervoor te zorgen dat een eerlijke toegang tot medische behandelingen mogelijk is.

³ <https://www.washingtonpost.com/climate-environment/2020/03/06/coronavirus-could-halt-worlds-emissions-growth-not-that-we-should-feel-good-about-that/?arc404=true>

Deze informatie is afkomstig van BMO Global Asset Management, maar is noch een aanbod noch een uitnodiging tot het kopen of verkopen van specifieke beleggingsproducten of -diensten.

De informatie, meningen, schattingen en/of verwachtingen in dit document zijn afkomstig van bronnen, waarvan redelijkerwijs wordt aangenomen dat ze betrouwbaar zijn en die op ieder moment kunnen wijzigen.

Hoe BMO Global Asset Management u kan helpen

BMO Global Asset Management neemt materiële ESG-kwesties op in zijn beleggingsprocessen voor alle activaklassen. Wij bieden ook een assortiment Responsible Funds aan, fondsen die beleggen in bedrijven die duurzaam opereren en bedrijven uitsluiten die niet voldoen aan onze ethische en ESG-criteria, en onze **reo**®-dienstverlening op het gebied van engagement en stemrecht voor wereldwijde aandelen- en krediettransacties.

reo® is een geregistreerd handelsmerk van BMO Asset Management (Holdings) PLC.